

finis ejus. Unumquodque autem si perfectione propria careat, in ipsam movetur, quantum in se est; si vero eam habeat, in ipsa quiescit. Finis igitur uniuscujusque rei est ejus perfectio. Perfectio autem cujuslibet est bonum ipsius. Unumquodque igitur ordinatur in bonum sicut in finem.

4. Præterea. Eodem modo ordinantur in finem ea quæ cognoscunt finem, & ea quæ finem non cognoscunt: licet ea quæ cognoscunt finem, per se moveantur in finem; quæ autem non cognoscunt finem, tendunt in finem quasi ab alio directæ, sicut paret de sagittante, & sagitta. Sed ea quæ cognoscunt finem, semper ordinantur in bonum sicut in finem: nam voluntas, quæ est appetitus finis præcogniti, non tendit in aliquid nisi sub ratione boni, quod est ejus objectum. Ergo & ea quæ finem non cognoscunt, ordinantur in bonum sicut in finem. Finis igitur omnium est bonum.

CAPUT XVII.

Quod omnia ordinantur in unum finem, qui est Deus.

I. Part. quest XLIV. art. 4.

EX hoc autem apparet quod omnia ordinantur in unum bonum sicut in ultimum finem.

1. Si enim nihil tendit in aliquid sicut in finem, nisi in quantum ipsum est bonum; oportet quod bonum, in quantum bonum, sit finis. Quod igitur est summum bonum, est maxime omnium finis. Sed summum bonum est unum tantum; quod est Deus, ut in primo Libro cap. xli. probatum est. Omnia igitur ordinantur sicut in finem in unum bonum, quod est Deus.

2. Item. Quod est maximum in unoquoque genere, causa est omnium illorum quæ sunt illius generis; sicut ignis qui est calidissimus, est causa caliditatis in aliis corporibus. Summum igitur bonum, quod est Deus, est causa bonitatis in omnibus bonis. Ergo & est causa cujuslibet finis, quod sit finis; cum quidquid est finis, sit hujusmodi, in quantum est bonum. Propter quod autem est unumquodque, & illud magis. Deus igitur maxime est omnium rerum finis.

3. Adhuc. In quolibet genere causarum causa prima est magis causa quam causa secunda: nam causa secunda non est causa nisi per causam primam. Illud igitur quod est causa prima in ordine causarum finalium, oportet quod sit magis causa finalis cujuslibet quam causa finalis proxima. Sed Deus est prima causa in ordine causarum finalium, cum sit summum in ordine bonorum. Est igitur magis finis uniuscujusque rei quam aliquis finis proximus.

4. Amplius. In omnibus finibus ordinatis oportet quod ultimus finis sit finis omnium præcedentium finium; sicut si potto conficitur ut detur ægrotò, datur autem ut purgetur, purgatur autem ut extenuetur, extenuatur autem ut sanetur; oportet quod sanitas sit finis & extenuationis, & purgationis, & aliorum præcedentium. Sed omnia inveniuntur in diversis gradibus bonitatis ordinata sub uno summo bono, quod est causa omnis bonitatis; ac per hoc cum bonum habeat rationem finis, omnia ordinantur sub Deo sicut fines præcedentes sub fine ultimo. Oportet igitur quod omnium finis sit Deus.

5. Præterea. Bonum particulare ordinatur in bonum commune sicut in finem: esse enim partis est propter esse totius: unde & bonum generis est divinius quam bonum unius hominis. Bonum autem unum, quod est Deus, est bonum commune, cum

ex eo universorum bonum dependeat; bonum autem quo quælibet res bona est, est bonum particulare ipsius, & aliorum quæ ab ipsa dependent. Omnes igitur res ordinantur sicut in finem in unum bonum, quod est Deus.

6. Item. Ad ordinem agentium sequitur ordo in finibus: nam sicut supremum agens movet omnia secunda agentia, ita ad finem supremi agentis oportet quod ordinentur omnes fines secundorum agentium: quidquid enim agit supremum agens, agit propter finem suum. Agit autem supremum agens actiones omnium inferiorum agentium, movendo omnes ad suas actiones, & per consequens ad suos fines: unde sequitur quod omnes secundorum agentium actiones ordinentur à primo agente in finem suum proprium. Agens autem primum rerum omnium est Deus, ut in secundo Lib. cap. xv. probatum est. Voluntatis autem ipsius nihil aliud finis est quam sua bonitas, quæ est ipsemet, ut in primo Lib. cap. xxxviii. & lxxiv. probatum est. Omnia igitur quæcumque sunt facta vel ab ipso immediate, vel mediantibus causis secundis, in Deum ordinantur sicut in finem. Omnia autem entia sunt hujusmodi: nam, sicut in secundo Lib. cap. xxxviii. probatur, nihil esse potest quod ab ipso non habeat esse. Omnia igitur ordinantur in Deum sicut in finem.

7. Adhuc. Finis ultimus cujuslibet facientis, in quantum est finis, est ipsemet: utitur enim factis à nobis propter nos: & si aliquid aliquando propter alium homo faciat, hoc refertur in bonum suum vel utile, vel delectabile, vel honestum. Deus autem est causa factiva rerum omnium: quarumdam quidem immediate, quarumdam autem mediate, sive mediantibus aliis causis, ut ex præmissis est manifestum. Est igitur ipsemet finis rerum omnium.

8. Præterea. Finis inter alias causas primatum obtinet, & ab ipso omnes aliæ causæ habent quod sint causæ in actu: agens enim non agit nisi propter finem, ut ostensum est cap. xxviii. ex agente autem materia in actum formæ reducitur: unde materia fit actu hujus rei materia, & similiter forma hujus rei forma per actionem agentis, & per consequens per finem. Finis etiam posterior est causa quod præcedens finis intendatur ut finis: non enim movetur aliquid in finem proximum nisi propter finem posterum. Est igitur finis ultimus prima omnium causa. Esse autem primam omnium causarum necesse est primo enti convenire, quod Deus est, ut supra I. Lib. cap. xlii. & II. Lib. cap. xv. ostensum est. Deus igitur est ultimus omnium finis.

Hinc est quod dicitur Prov. xvi. 4. *Universa propter semetipsum operatus est Deus: & Apocalyp. ult. 13. Ego sum alpha, & omega; primus, & novissimus.*

CAPUT XVIII.

Quomodo Deus sit finis omnium.

Restat igitur inquirendum quomodo Deus sit omnium finis: quod quidem ex præmissis fiet manifestum.

1. Sic enim est ultimus finis omnium rerum, quod tamen est prius omnibus in essendo. Finis autem aliquis invenitur, qui etiam si primatum obtineat in causando, secundum quod est in intentione, est tamen in essendo posterius: quod quidem contingit in quolibet fine quem agens sua actione constituit; sicut Medicus constituit sanitatem per suam actionem in infirmo, quæ tamen est finis ejus. Aliquis autem finis

nis invenitur qui sicut est præcedens in causando, ita etiam in essendo præcedit; sicut dicitur finis id quod aliquis sua actione, vel motu acquirere intendit, ut locum sursum ignis per suum motum, & civitatem Rex per pugnam. Deus igitur sic est finis rerum, sicut aliquid ab unaquaque re suo modo obtinendum.

2. Adhuc. Deus est simul ultimus rerum finis, & primum agens, ut ostensum est cap. xi. Finis autem per actionem agentis constituitur, non potest esse primum agens sed est magis effectus agentis. Non potest igitur Deus sic esse finis rerum quasi aliquid constitutum; sed solum quasi aliquid præexistens obtinendum.

3. Amplius. Si aliquid agat propter rem aliquam jam existentem, & per ejus actionem aliquid constituitur; oportet quod rei propter quam agit, aliquid acquiratur ex actione agentis; sicut si milites pugnant propter ducem, (1) cui acquiratur victoria, Deo autem non potest aliquid acquiri ex actione cujuslibet rei, est enim sua bonitas omnino perfecta, ut in primo Libro cap. xxxviii. & tribus seqq. ostensum est. Relinquitur igitur quod Deus sit finis rerum non sicut aliquid constitutum, aut aliquid effectum à rebus, neque ita quod aliquid ei à rebus acquiratur; sed hoc solum modo quia ipse rebus acquiritur.

4. Item. Oportet quod eo modo effectus tendat in finem quo agens propter finem agit. Deus autem, qui est primum agens omnium rerum, non sic agit quasi sua actione aliquid acquirat, sed quasi sua actione aliquid largiatur: quia non est in potentia ut aliquid acquirere possit, sed solum in actu perfecto, ex quo potest aliquid elargiri. Res igitur non ordinantur in Deum sicut in finem cui aliquid acquiratur, sed ut ab ipso ipsamet suo modo consequantur, cum ipsemet sit finis.

CAPUT XIX.

Quod omnia intendunt assimilari Deo.

EX hoc autem quod acquirunt divinam bonitatem res creatæ, similes Deo constituuntur.

1. Si igitur res omnes in Deum sicut in ultimum finem tendunt, ut ipsius bonitatem consequantur, sequitur quod ultimus rerum finis sit Deo assimilari.

2. Amplius. Agens dicitur esse finis effectus, in quantum effectus tendit in similitudinem agentis; unde forma generati est finis generationis. Sed Deus ita est finis rerum, quod est etiam primum agens earum. Omnia igitur tendunt, sicut ad ultimum finem, Deo assimilari.

3. Item. In omnibus rebus evidenter apparet quod esse appetunt naturaliter: unde etsi quæ corrumpi possunt, naturaliter corruptentibus resistunt, & tendunt illuc ubi conserventur, sicut ignis sursum, & terra deorsum. Secundum hoc autem esse habent omnia quod Deo assimilantur; qui est ipsum esse subsistens, cum omnia sint solum quasi esse participantia. Omnia igitur appetunt, quasi ultimum finem, Deo assimilari.

4. Præterea. Res omnes creatæ sunt quædam imagines primi agentis, scilicet Dei: agens enim agit sibi simile, perfectio enim imaginis est ut repræsentet suum exemplar per similitudinem ad ipsum, ad hoc enim imago constituitur. Sunt igitur res omnes

(1) In editionibus Romana 1570. & Veneta 1593. cui acquiritur victoria: acquiri ex actione &c. int ermediis omissis. Sic autem restitimus ex alia Veneta editione 1589. apud hæredem Hieronymi Scoti.

propter divinam similitudinem consequendam sicut propter ultimum finem.

5. Adhuc. Omnis res per suum motum, vel actionem tendit in aliquid bonum sicut in finem, ut supra ostensum est. Intantum autem aliquid de bono participat, in quantum assimilatur primæ bonitati; quæ Deus est. Omnia igitur per motus suos, & actiones tendunt in divinam similitudinem sicut in finem ultimum.

CAPUT XX.

Quomodo res divinam bonitatem imitentur.

Paret ergo ex his quæ dicta sunt, quod assimilari ad Deum est ultimus omnium finis. Id autem quod proprie habet rationem finis, est bonum. Tendunt igitur res in hoc quod assimilantur Deo proprie in quantum est bonum. Bonitatem autem creaturæ non assequuntur eo modo sicut in Deo est, licet divinam bonitatem unaquæque res imitetur secundum suum modum.

1. Divina enim bonitas simplex est, quasi tota in uno consistens: ipsum enim divinum esse omnem plenitudinem perfectionis obtinet, ut in primo Libro cap. xxvi. probatum est. Unde cum unumquodque intantum sit bonum, in quantum est perfectum, ipsum divinum esse est ejus perfecta bonitas: idem enim est Deo esse, vivere, sapientem esse, beatum esse, & quidquid aliud ad perfectionem, & bonitatem videtur pertinere, quasi tota divina bonitas sit ipsum divinum esse.

2. Rursum. Quia ipsum divinum esse est ipsius Dei existentis substantia; in aliis autem rebus hoc accidere non potest: ostensum est enim in secundo Libro cap. lvi. quod nulla substantia creata est ipsum suum esse: unde si secundum quod res quælibet bona est, non est earum aliqua suum esse: nulla earum est sua bonitas, sed earum quælibet bonitatis participatione bona est, sicut & ipsius esse participatione est ens.

3. Rursum. Non omnes creaturæ in uno gradu bonitatis constituuntur. Nam quorundam substantia, forma, & actus est, scilicet cui secundum id quod est, competit esse actu, & bonum esse. Quorundam vero substantia ex materia & forma composita est, cui competit actu esse, & bonum esse; sed secundum aliquid sui, scilicet secundum formam. Divina igitur substantia sua bonitas est. Substantia vero simplex bonitatem participat secundum id quod est; substantia autem composita secundum aliquid sui. In hoc autem tertio gradu substantiarum iterum diversitas invenitur quantum ad ipsum esse.

Nam quorundam ex materia & forma compositorum totam materiæ potentia formam adimplet, ita quod non remanet in materia potentia ad aliam formam, & per consequens nec in aliqua alia materia potentia ad hanc formam, & hujusmodi sunt corpora celestia, quæ ex tota materia sua constant. Quorundam vero forma non replet totam materiæ potentiam: unde adhuc in materia remanet potentia ad aliam formam, & in aliqua materiæ parte remanet potentia ad hanc formam, sicut patet in elementaribus. Quia vero privatio est negatio in substantia, ejus quod substantiæ potest inesse, manifestum est quod cum hac forma quæ non implet totam materiæ potentiam, adjungitur privatio formæ; quæ quidem

adjungi non potest substantiæ cuius forma implet totam materiæ potentiam, neque illi quæ est forma per suam essentiam, & multo minus illi cuius essentia est ipsum suum esse. Cum autem manifestum sit quod motus non potest esse ubi non est potentia ad aliud, quia motus est actus existentis in potentia; itemque manifestum sit quod malum est ipsa privatio boni; planum est quod in hoc ultimo substantiarum ordine est bonum mutabile cum permutatione mali oppositi se habens; quod in superioribus substantiarum ordinibus accidere non potest. Possidet igitur hæc substantia ultimo modo dicta sicut ultimum gradum in esse, ita ultimum gradum, in bonitate.

Inter partes etiam huius substantiæ ex materia & forma compositæ, bonitatis ordo invenitur. Cum enim materia sit ens in potentia secundum se considerata; forma vero sit actus ejus, substantia vero composita sit actu existens per formam; forma quidem erit secundum se bona, substantia vero composita prout actu habet formam, materia vero secundum quod est in potentia ad formam. Et licet unumquodque sit bonum in quantum est ens, non tamen oportet quod materia, quæ est ens solum in potentia, sit bona solum in potentia: ens enim absolute dicitur, bonum autem & in ordine consistit: non enim solum aliquid bonum dicitur, quia est finis, vel quia est obrinens finem; sed etiam si nondum ad finem pervenerit, dummodo sit ordinatum in finem, ex hoc ipso dicitur bonum. Materia ergo non potest simpliciter dici ens ex hoc quod est potentia ens; in quo importatur ordo ad esse, potest autem ex hoc simpliciter dici bona propter ordinem ipsum. In quo apparet quod bonum quoddammodo amplioris est ambitus quam ens: propter quod Dionysius dicit IV. cap. de div. Nomin. quod bonum se extendit ad existentia, & non existentia: nam & ipsa non existentia, scilicet materia, secundum quod intelligitur privationi subjecta, appetit bonum, scilicet esse: ex quo patet quod etiam sit bona, nihil enim appetit bonum nisi bonum. Est autem & alio modo creaturæ bonitas à bonitate divina deficiens. Nam, sicut dictum est, Deus in ipso suo esse summam perfectionem obtinet bonitatis; res autem creata suam perfectionem non possidet in uno, sed in multis: quod enim est in supremo unitum, multiplex in infimis invenitur: unde Deus secundum idem dicitur esse virtuosus, sapiens, & operans; creatura vero secundum diversa; tantoque perfecta bonitas alicujus creaturæ majorem multipliciter requirit, quanto magis à prima bonitate distans invenitur. Si vero perfectam bonitatem non possit attingere, imperfectam retinebit in paucis. Et inde est quod licet primum & summum bonum sit omnino simplex, substantiæque ei in bonitate propinquæ, sint pariter & quantum ad simplicitatem vicinæ; infimæ tamen substantiæ inveniuntur simpliciores quibusdam superioribus eis, sicut elementa animalibus & hominibus: quia non possunt pertingere ad perfectionem cognitionis, & intellectus quam consequuntur animalia, & homines. Manifestum est ergo ex dictis, quod licet Deus secundum suum simplex esse perfectam, & totam suam bonitatem habeat; creaturæ tamen ad perfectionem suæ bonitatis non pertingunt per solum suum esse, sed per plura. Unde licet quælibet earum sit bona in quantum est, non tamen potest simpliciter bona dici, si aliis careat quæ ad ipsius bonitatem requiruntur; sicut homo qui virtute spoliatus, vitiis est subjectus,

dicitur quidem bonus secundum quid; scilicet in quantum est ens, & in quantum est homo, non tamen bonus simpliciter; sed magis malus. Non igitur cuilibet creaturarum idem esse, & bonum esse simpliciter, licet quælibet earum bona sit in quantum est; Deo vero simpliciter idem esse, & esse bonum simpliciter. Si autem res quælibet tendit in divinæ bonitatis similitudinem sicut in finem; divinæ autem bonitati assimilatur aliquid quantum ad omnia quæ ad propriam pertinent bonitatem; bonitas autem rei non solum in esse suo consistit, sed in omnibus aliis quæ ad suam perfectionem requiruntur, ut ostensum est: manifestum est quod ordinatur in Deum sicut in finem, non solum secundum esse substantiale, sed etiam secundum ea quæ ei accident, pertinentia ad perfectionem ipsius, & etiam secundum propriam operationem; quæ etiam pertinent ad perfectionem rei.

CAPUT XXI.

Quod res intendunt assimilari Deo in hoc quod sunt cause.

EX his autem apparet quod res intendunt divinam similitudinem etiam in hoc quod sunt cause aliorum.

1. Tendit enim in divinam similitudinem res creata per suam operationem. Per suam autem operationem una res fit causa alterius. Ergo in hoc etiam res intendunt divinam similitudinem, ut sint aliis cause.

2. Adhuc. Res intendunt in Dei similitudinem, in quantum est bonus, ut supra cap. xx. dictum est. Ex bonitate autem Dei est quod aliis esse largitur, unumquodque enim agit in quantum est actu perfectum. Desiderat igitur generaliter res in hoc Deo assimilari ut sint aliorum cause.

3. Amplius. Ordo ad bonum, boni rationem habet, ut ex dictis cap. xx. est manifestum. Unumquodque autem per hoc quod est causa alterius, ordinatur ad bonum; bonum autem solum per se cognoscitur, & causatur; malum autem per accidens tantum, ut ostensum est cap. xiiii. Esse igitur aliorum causa est bonum. Secundum autem quodlibet bonum, ad quod tendit aliquid, intendit divinam similitudinem, cum quodlibet bonum creatum sit ex participatione divinæ bonitatis. Intendunt igitur res divinam similitudinem in hoc quod sint aliorum cause.

4. Item. Eiusdem rationis est quod effectus tendat in similitudinem agentis, & quod agens assimilet sibi effectum. Tendit igitur effectus in finem in quem dirigitur ab agente. Agens autem intendit sibi assimilare patiens non solum quantum ad esse ipsum, sed etiam quantum ad causalitatem. Sicut enim ab agente conferuntur effectui naturali principia per quæ subsistat, ita principia per quæ aliorum sit causa; sicut enim animal dum generatur, accipit à generante virtutem nutritivam, ita etiam virtutem generativam. Effectus igitur tendit in similitudinem agentis, ut ostensum est, non solum quantum ad speciem ipsius, sed etiam quantum ad hoc quod sit aliorum causa. Sic autem tendunt res in similitudinem Dei sicut effectus in similitudinem agentis. Intendunt igitur res naturaliter assimilari Deo in hoc quod sunt cause aliorum.

5. Præterea. Tunc maxime perfectum est unumquodque, quando potest alterum sibi simile facere. illud

illud enim perfecte lucet quod alia illuminare potest. Unumquodque autem tendens in suam perfectionem, tendit in divinam similitudinem. Per hoc igitur unumquodque tendit in divinam similitudinem quod intendit aliorum causa esse. Quia vero causa in quantum huiusmodi superior est causato, manifestum est quod tendere in divinam similitudinem per hunc modum ut sit aliorum causa, est superior perfectio in entibus.

6. Item. Prius est unumquodque in se perfectum, quam possit alterum causare, ut dictum est. Hæc igitur perfectio ultimo accidit rei ut aliorum causa existat. Cum igitur per multa tendat res creata in divinam similitudinem, hoc ultimum ei restat ut divinam similitudinem querat per hoc quod sit aliorum causa. Unde Dionysius dicit III. cap. cœl. Hierar. quod omnium divinum est Dei cooperatorem fieri, secundum quod Apostolus dicit I. Corinth. III. 9. Dei adiutores sumus.

CAPUT XXII.

Quomodo res diversimode in suos fines ordinantur.

EX præmissis autem manifestum esse potest quod ultimum per quod unaqueque res ordinatur ad finem, est ejus operatio, diversimode tamen secundum diversitatem operationis.

Nam quædam operatio est rei ut aliud moveatis, sicut calefacere, & secare. Quædam vero est operatio rei ut ab alio motæ, sicut calefieri, & secari. Quædam vero operatio est perfectio operantis actu existentis in aliud transmutandum non tendens: quorum primo differunt à passione, & motu; secundo vero ab actione transmutativa exterioris materiæ. Huiusmodi autem operatio est sicut intelligere, sentire & velle. Unde manifestum est quod ea quæ moventur, vel operantur tantum, sine hoc quod moveant, vel faciant, tendunt in divinam similitudinem quantum ad hoc quod sint in se ipsis perfecta; quæ autem faciunt, & movent, in quantum huiusmodi, tendunt in divinam similitudinem in hoc quod sint aliorum cause; quæ vero per hoc quod moventur, movent, tendunt in divinam similitudinem quantum ad utrumque.

Corpora autem inferiora secundum quod moventur motibus naturalibus, considerantur ut mota tantum, non autem ut moventia nisi per accidens: accidit enim lapidi quod descendens aliquid oviatis impellat: & similiter est in alteratione, & aliis moribus: unde finis motus eorum est ut consequantur divinam similitudinem quantum ad hoc quod sint in se ipsis perfecta, utpote habentia propriam formam, & propriam ubi.

Corpora vero cœlestia movent mota: unde finis motus eorum est consequi divinam similitudinem quantum ad utrumque. Quantum quidem ad propriam perfectionem, in quantum corpus cœlestis fit in aliquo ubi in actu, in quo prius erat in potentia. Nec propter hoc minus suam perfectionem consequitur, quamvis ad ubi in quo prius erat actu, remaneat in potentia: similiter enim & materia prima in suam perfectionem tendit per hoc quod acquirit in actu formam, quam prius habebat in potentia, licet & aliam habere desinat, quam prius actu habebat: sic enim successive materia omnes formas suscipit ad quas est in potentia, ut tota ejus potentia reducatur in ac-

(1) Al. tradidit.

tum successive; quod simul fieri non poterat. Unde cum corpus cœlestis sit potentia ad ubi, sicut materia prima ad formam, perfectionem suam consequitur per hoc quod ejus potentia tota ad ubi reducitur in actu successive; quod simul non poterat fieri. In quantum vero movendo movent, est finis motus eorum consequi divinam similitudinem in hoc quod sint cause aliorum. Sunt autem aliorum cause per hoc quod causant generationem, & corruptionem, & alios motus in istis inferioribus. Motus igitur corporum cœlestium, in quantum movent, ordinantur ad generationem, & corruptionem, quæ est in istis inferioribus. Non est autem inconveniens quod corpora cœlestia moveant ad generationem horum inferiorum, quamvis hæc inferiora corpora sint cœlestibus corporibus indigniora, cum tamen finem oporteat esse potiorum eo quod est ad finem: generans enim agit ad formam generati, cum tamen generatum non sit dignius generante, sed in agentibus univocis sit ejusdem speciei cum ipso. Intendit enim generans formam generati, quæ est generationis finis, non quasi ultimum finem, sed similitudinem esse divini in perpetuatione speciei, & in diffusionem bonitatis suæ, per hoc quod aliis formam speciei suæ (1) tradit, & aliorum fit causa. Similiter autem corpora cœlestia licet sint digniora inferioribus corporibus, non tamen intendunt generationem eorum, & formas generatorum in actu educere per suos motus, quasi ultimum finem; sed per hoc ad divinam similitudinem tendentes quasi ad ultimum finem, in hoc quod cause aliorum existant.

Considerandum tamen, quod unumquodque, in quantum participat similitudinem divinæ bonitatis, quæ est objectum voluntatis ejus, in tantum participat de similitudine divinæ voluntatis, per quam res producuntur in esse, & conservantur. Superiora autem divinæ bonitatis similitudine participant simpliciter, & universaliter, inferiora vero particulariter, & magis divisim: unde & inter corpora cœlestia, & inferiora non attenditur similitudo secundum æquiparantiam, sicut in his quæ sunt unius speciei; sed sicut universalis, agentis ad particularem effectum. Sicut igitur particularis agentis in istis inferioribus intentio contrahitur ad bonum huius speciei vel illius, ita intentio corporis cœlestis fertur ad bonum commune substantiæ coporatis, quæ per generationem conservatur & multiplicatur, & augatur. Cum vero, ut dictum est, quælibet res mota, in quantum movetur, tendat in divinam similitudinem, ut sit in se perfecta; perfectum autem sit unumquodque, in quantum fit actu; oportet quod intentio cujuslibet in potentia existentis sit, ut per motum tendat in actu. Quanto igitur aliquis actus est posterior, & magis perfectus, tanto principalius in idipsum appetitus materiæ fertur. Unde oportet quod in ulteriorem, & perfectissimum actum quem materia consequi potest, tendat appetitus materiæ quo appetit formam, sicut in ultimum finem generationis. In actibus autem formarum gradus quidam inveniuntur. Nam materia prima est in potentia primum ad formam elementis, sub forma vero elementis existens, est in potentia ad formam mixti, propter quod elementa sunt materia mixti; sub forma autem mixti considerata, est in potentia ad animam vegetabilem; nam talis corporis anima actus est; itemque anima vegetabilis est in potentia ad sensitivam; sensitiva vero ad intellectivam: quod pro-

X ces-